

Groddjur och artskydd - detaljplan Björnö etapp 2 och 3, del av fastigheten Östhamra 1:15

Bakgrund

I samband med arbete med detaljplan vid Björnö, Norrtälje kommun, har en sänka i landskapet pekats ut som möjlig groddjursmiljö. Ekologigruppen genomförde fältbesök 2023-11-22 för att göra en bedömning av denna och andra lågpunkter i området och bedöma om dessa platser kan utgöra livsmiljöer för groddjur. Specifikt om det finns risk att groddjur nyttjar vattenmiljöer för lek, vilket i så fall skulle innebära att de även nyttjar miljöer ”på land”. Fredrik Engdahl och John Hagenby har skrivit detta PM.

Bedömning av vattenmiljöernas lämplighet för groddjurslek

Vid fältbesöket noterades flertalet små områden med stående vatten. Inga av vattensamlingarna bedömdes utgöra optimala lekvatten för groddjur. Detta på grund av begränsat djup, beskuggning, begränsad förekomst av vattenvegetation med mera. Troligtvis torkar åtminstone en del av dessa vatten ut för tidigt under våren för att fungera för lek och yngelutveckling, eller möjligtvis att de fungerar vissa år när vädret är blötare. När naturvärdesinventeringen gjordes var det torrt i markerna bedömningen var att de områden som planerades för bebyggelse var för torra för att utgöra groddjursmiljöer (Ekologigruppen, 2015). Men det går inte att utesluta några av de nu avgränsade vattensamlingarna som lekmiljö för groddjur.

Miljöerna kring vattensamlingarna är på många ställen passande för groddjur, antingen som övervintringsmiljöer (exempelvis stensamlingar eller gräsmark med sorkhål), eller som övrig livsmiljö (exempelvis fuktig mark som kan nyttjas för födosök eller som viloplats).

Bedömningar av enskilda vattens lämplighet finns nedan under *Beskrivning av enskilda vatten*. Lämpligheten klassas på en femgradig skala där fem är ett optimalt vatten och ett är en miljö som inte bedöms fungera alls som lekmiljö. Kunskapsläget för groddjur i områdena runt om planområdet är begränsat. Därför är klassningen enbart baserad på lekmiljöns lämplighet och inte utifrån hur troligt det är att groddjur nyttjar objektet utifrån närhet till andra kända lekmiljöer.

Hantering av artskyddsfrågan

Ekologigruppen gör bedömningen att om det finns groddjur i området, är tätheten av groddjur antagligen låg, eftersom:

- området vissa år sannolikt är för torrt
- de flesta av de fuktiga miljöerna är små och bedöms inte utgöra några optimala miljöer
- området är väl undersökt i planarbetet och har ofta besökts av Roslagens ornitologiska förening men det finns inga inrapporterade fynd av groddjur i Artportalen (detta behöver dock inte alltid innebära att inga observationer gjorts).
- de lämpligaste miljöerna för åkergroda bedöms ligga öster om planerad bebyggelse.

Förslag på åtgärder: skapa nya miljöer av hög kvalitet

Utifrån vad vi vet idag föreslår vi att man utgår ifrån att de påträffade vattenmiljöerna med omgivningar kan utgöra livsmiljöer för åkergroda och större vattensalamander - arter skyddade enligt artskyddsförordningen § 4 a. För att planen då ska vara förenlig med artskyddsförordningen och inte påverka groddjurens lokala populationer föreslås att nya dammar liksom lämpliga landmiljöer anläggs. Nya livsmiljöer av hög kvalitet kan då ersätta de möjliga miljöer som påverkas av planerad bebyggelse. Utgångspunkter bör vara att förutsättningarna för groddjuren är lika bra

eller bättre efter genomfört projekt jämfört med innan. Man säger att man gör åtgärder för att upprätthålla en kontinuerlig ekologisk funktion.

Anlägg nya dammar som håller vatten året runt

För ersätta vatten 1–6 (se *Beskrivning av enskilda vatten* nedan) föreslår Ekologigruppen att nya vatten anläggs längs det meandrande diket som planeras i planområdet östra del. Denna del av planområdet är blötare och intill diket bör det gå att skapa dammar som håller vatten mer eller mindre året runt, vilket gör att de nya vattenmiljöerna då kan få högre kvalitet än de som tas i anspråk. Dammarna föreslås anläggas intill det stora diket men får inte skära av diket eftersom det är kustmynnande, och det är troligt att det går upp fisk i diket. Dammarna kan då ta vatten från det stora diket men bör ha någon form av barriär som förhindrar fisk från att ta sig in i dammarna, till exempel en ”vall/tröskel” i stenmaterial som släpper igenom vatten men inte fisk (se exempel i Figur 1). Dammarna ska i övrigt utföras så att de är lämpliga för groddjur med flacka kanter och med tillgång till lämpliga miljöer på land i närheten.

Anpassa dagvattendammen

Även den planerade dagvattendammen kan utformas så att den blir lämplig som groddjursmiljö (groddjuren har en tendens att hitta till sådana dammar av sig själva). Den bör då utformas med ett sedimentationssteg där sedimentation sker och sen en grundare del med flacka kanter nedströms denna som groddjur kan nyttja. Ekologigruppen bedömer att denna åtgärd är fördelaktig men inte nödvändig att genomföra.

Anlägg lämpliga övervintringsmiljöer

Lämpliga övervintringsmiljöer med mera kan skapas på de åkerholmar som ska anläggas eller anläggas fristående.

Figur 1. Exempel på sidovåtmark för groddjur vid dike som kan avskäras med en vall som släpper igenom vatten men ej fisk.

Förbättring av befintliga dammar när stranden

De två dammar som bedömts ha bäst förutsättningar för groddjur (se objekt 7 i beskrivningen av enskilda vatten), kan restaureras/förbättras genom slyröjning så att miljöerna blir mer solbelysta. Död ved/faunadepåer kan läggas ut i närheten av dammarna.

Framtida spridningsmöjligheter

Ekologigruppen bedömer att det finns goda miljöer för åkergröda öster om planområdet där det finns flera fuktiga och blöta miljöer. Från de dammar och landmiljöer som föreslås anläggas kommer det att finnas goda spridningsmöjligheter mot miljöerna i öster. Mot väster kommer spridningsmöjligheterna mot skogsområdet att påverkas av kommande bebyggelse, men inte försvinna. Från vatten nummer 7 kommer det finnas goda spridningsmöjligheter i flera riktningar.

Tidpunkt för anläggande

För att undvika skada på groddjur bör ianspråktagande av möjliga livsmiljöer, framför allt lekmiljöer, genomföras vid en tidpunkt på året när djuren i största möjliga mån inte nyttjar den typen av miljö. Exempelvis ska ett möjligt lekvatten ej ianspråktagas under vår eller sommar när fortplantning och yngelutveckling pågår i vattnet. Anläggande av nya dammar och miljöer behöver göras innan andra exploateringsarbeten påbörjas. Detta eftersom de nya miljöerna behöver finnas på plats innan påverkan sker på de befintliga miljöerna för att säkerställa att den kontinuerliga ekologiska funktionen kan upprätthållas.

Fältbesök för bedömning av livsmiljöer för groddjur

- Potentiella lekmiljöer för groddjur
- Utkast groddjursdammar
- Plan

N
0 380 760 m
Ekologigruppen 2024-01-12

Figur 2. Karta över möjliga lekvatten för groddjur i förhållande till plan samt föreslagna platser för groddjursdammar.

Möjliga lokala populationer bedöms inte påverkas om föreslagna åtgärder genomförs

Med iordningsställande av nya livsmiljöer och anpassning av arbeten i området för att undvika skada på groddjuren gör vi bedömningen att eventuella lokala populationer av åkergroda och större vattensalamander går att upprätthålla vid genomförandet av föreslagen plan. Detta eftersom föreslagna åtgärder säkerställer att området totalt sett inte försämras. Eftersom tätheten sannolikt är låg, är också risken för att avsiktligt skada eller döda djur liten.

Skyddsåtgärderna skrivs in i planbeskrivning och exploateringsavtal

För att säkerställa skyddsåtgärdernas genomförande behöver de skrivas in i exploateringsavtal och beskrivas i planbeskrivningen.

Beskrivning och klassning av enskilda vatten

1. Svacka i norra utkanten av den föreslagna södra bebyggelsen

Liten våtmark som är under igenväxning av gran. Det finns även björk och al. Träden växer på stora socklar med flertalet träd på varje. i övrigt en del vitmossa och botten till största delen täckt av löv. En del gräsvegetation. Maxdjup cirka 30 cm. Ganska beskuggat av granarna. Svackan avrinner i ett diffust stråk mot norr. I sluttningar intill finns stensamlingar som kan fungera för övervintring. Klassning lämplighet: 2/5.

Figur 3. Vatten 1, liten våtmark som är under igenväxning av gran.

2. Dike i bryn i nordost

Litet dike som i västra delen håller en del vatten. Delvis solbelyst mot jordbruksmarken. Maxdjup cirka 30 cm. Gräsvegetation i öster. Klassning lämplighet: 2/5.

Figur 4. Vatten 2, dike.

3. Dike väster om takbyggnad

Ett dike som leder ut till kanten av jordbruksmarken i nordväst. Längst mot öster i diket fanns stående vatten med ett maxdjup av cirka 30 cm. Denna del av diket är delvis solbelyst. Gott om passande livsmiljöer runt om platsen. Klassning lämplighet: 2/5.

Figur 5. Vatten 3, dike.

4. Dike på öppen yta i norr

Grunt, kort dike som går i nord-sydlig riktning. Vatten ansamlas i lågpunkt och diket svämmas till viss del. Maxdjupet var cirka 30 cm. De öppna markerna och sluttningar runt om utgör möjliga livsmiljöer. Klassning lämplighet: 2/5.

Figur 6. Vatten 4, kort dike.

5. Vattensamling på lågpunkt i jordbruksmarken i nordöst

Botten av en svacka på jordbruksmarken där vatten samlas. Svagt sluttande slänter. Maxdjup cirka 30 cm. Mycket solbelyst och omgivet av passande livsmiljöer i form av gräsmark och slänter med möjlig övervintring. Klassning lämplighet 3/5.

Figur 7. Vatten 5, vattensamling i jordbruksmark.

6. Vattensamling i svacka i nordöst

Botten av en svacka i hagmarken där vatten samlas. Bevuxen med en del sly och starr. Maxdjup cirka 30 cm. Delvis solbelyst och gott om möjliga livsmiljöer runtom. Klassning lämplighet: 2/5.

Figur 8. Vatten 6, svacka i hagmark.

7. Grävda dammar ner mot havsstranden

Två små grävda dammar i igenväxande mark ner mot vattnet. Åtminstone 50 cm djupa i mitten. Dammarna håller troligtvis bra med vatten under leken på våren. Runtom finns en del möjlig livsmiljö i dalgången. Klassning lämplighet: 4/5.

Figur 9. Till vänster: den södra dammen, till höger: den norra dammen.

Litteraturförteckning

Ekologigruppen. (2015). *Naturvärdesinventering över markerna vid Björnö gård, Norrtälje kommun.*

**: EKOLOGI
GRUPPEN**

Beställning: Villamarken Exploatering i Stockholm
Framställt av: Ekologigruppen AB
www.ekologigruppen.se
Telefon: 08-525 201 00
Dokumentversion: 2024-01-18
Uppdragsansvarig: John Hagenby
Foton, illustrationer och kartor: Ekologigruppen AB
Internt projektnummer: 9696